

השתרשות העובר, השרשה על פי הרפואה הסינית

נכתב ע"י אביב מסינגר, 3/2/2011

שלב ההשתרשות העובר, השרשה הוא התהליך שעובר העובר מרגע ההפריה של הזרע והביצית בחצוצרה, דרך התנועה אל חלל הרחם ועד ההתמקמות בדופן הרחם ובניית מערכת כלי הדם בינו לבין האם. זהו שלב חשוב ומורכב בתהליך ההתעברות, והוא תלוי בין השאר בהפרשה הורמונלית תקינה, בפעילות מסועפת של מערכת החיסון ובמעורבות של כלי דם ורקמות חיבור. שלב ההשתרשות זוכה להתייחסות מועטה יחסית בטיפולי הפריה חוץ גופית (IVF), ובניגוד לרוב שלבי ההתעברות שבהם אפשר לשלוט באמצעות תרופות, בדיקות ואמצעי הדמיה, הוא נותר תחת מעטה של חוסר ודאות.

ברפואה הסינית קיימים טיפולים יעילים לשלב ההשתרשות, המבוססים על הראייה הסינית על מקורות ההזנה של הרחם ועל התהליכים שמתרחשים בזמן ההשתרשות. טיפולים אלה נבדקו ונמצאו יעילים גם במחקרים קליניים שנעשו לפני ואחרי החזרת עוברים בטיפולי IVF.

מה מתרחש בשלב ההשתרשות?

בזמן הביוץ משתחררת הביצית מהשחלה ונקלטת על ידי זרועות החצוצרה, שם היא מתחילה את מסעה הארוך אל הרחם. בחצוצרה מתרחשת ההפריה - המפגש בין הזרע והביצית, שיוצר את העובר. עם תחילת חייו מתחיל העובר בהתחלקות תאים ובגדילה, וממשיך את תנועתו אל חלל הרחם, לשם הוא מגיע כשלושה ימים אחרי הביוץ.

בשלב הזה נקרא העובר מורולה (Morula), והוא מכיל כשמונה תאים. ההתחלקות ממשיכה, והעובר מתפתח לבלסטוציסט (Blastocyst) שמכיל 200-300 תאים. יום עד שלושה ימים מאז שהגיע לחלל הרחם בוקע העובר מהמעטפת שבה היה נתון (Zona Pellucida), מה שמאפשר לו לבוא במגע עם דופן הרחם. בטיפולי IVF עוזרים לשלב זה על ידי ניקוב המעטפת במעבדה לפני החזרת העוברים. בשלב הזה הבלסטוציסט כבר מחולק לחלק הפנימי, שבו מתפתח העובר, ולחלק החיצוני - שבו מתפתחת השליה.

ההורמון העיקרי שאחראי על התהליך הוא הפרוגסטרון, שתפקידו להבשיל את רירית הרחם, לעבות אותה ולהכין את המצע שבו ישתרש העובר. שורה של תהליכים ביולוגיים וחיסוניים מאפשרים לעובר להיצמד אל דופן הרחם ולהתחיל את הבנייה של כלי הדם שיחברו אותו אל האם. ההשתרשות מתרחשת כשבוע לאחר הביוץ (ימים 22-21 במחזור של 28 יום), ואז גם מתחילה בניית השליה שתזין את העובר במשך כל ההריון.

השתרשות על פי הרפואה הסינית

שלב ההשתרשות מתואר ברפואה הסינית באופן שונה. כאשר הסינים תיארו את הפיזיולוגיה של הגוף לפני 2,500 שנה ויותר, לא היו להם אמצעי הדמיה או בדיקות מעבדה. במקום זה הם ביססו את הבנת הגוף על התבוננות עמוקה בביטויים החיצוניים של אותם תהליכים, על הקשרים בין איברים ותפקודים ועל מערכת פילוסופית שקושרת בין הטבע לאדם. אותה הבנה ואותם קשרים תקפים גם כיום, והם מהווים מערכת רפואית מקבילה להבנה המערבית של הדברים. הסינים שמו דגש על מערכות ההזנה של הרחם. כאשר ההזנה לרחם טובה מכל מקורותיה, ההשתרשות תהיה קלה. על פי התורה הסינית, ההזנה אל הרחם מגיעה מהכבד, מהכליות ומהלב, והחומרים הנחוצים לרחם הם דם, Yang ו-Shen, Yin. לכל אחד מהאיברים יש תפקידים מוגדרים ומערכת קשרים ענפה עם איברים אחרים. היריעה קצרה מלפרט את מורכבות הדברים, אולם ננסה להעביר את תמצית ההשפעה של האיברים והחומרים.

הזנת דם מהכבד: הכבד אחראי על הזנת הדם לרחם, כחלק מתפקידו העיקרי - לוודא זרימת דם תקינה בגוף. הכבד גם אחראי על איכות הדם בגוף. זרימת הדם ואיכות הדם קשורים לבניית רירית הרחם ולתהליך ההשתרשות. זרימת הדם יכולה להיפגע על רקע בעיות גופניות הקשורות מבחינה סינית לכבד, כמו מחלות אוטואימוניות ובעיות בכלי הדם, וגם על רקע מתח נפשי ובעיות רגשיות שונות.

הכבד גם אחראי על ניקוי הדם מהרעלים שנצברים בגוף, ממקור חיצוני או פנימי. הגורמים החיצוניים כוללים זיהום מים ואוויר, קרינה אלקטרומגנטית, חשיפה למתכות כבדות, חומרים תעשייתיים במזון ועוד. הגורמים הפנימיים כוללים יצור עודף של שומנים בדם, חומרי פסולת מפעילות תאית, רדיקלים חופשיים, השפעות מזיקות של תרופות ותוצרים של מערכת החיסון. ניקוי הדם מתרחש בעיקר בלילה, בזמן השינה, כך ששינה מועטה ולא איכותית אינה מאפשרת לכבד לבצע את ניקוי הרעלים. שיפור זרימת הדם ושיפור איכות הדם נעשים באמצעות דיקור, צמחי מרפא, תזונה מתאימה, פעילות גופנית והקפדה על שינה מספקת.

הזנה של Yin ו-Yang מהכליות: הכליות מאחסנות את החומרים הבסיסיים ביותר בגוף: את ה-Yin (יין), שהוא האיכות החומרית והמים של הגוף, ואת ה-Yang (יאנג), שהוא האיכות התפקודית והאש הדרושה לכל התהליכים הפעילים בגוף. שלב ההשתרשות הוא שלב יאנגי בהיותו שלב אקטיבי וחם: ההורמון השולט בו הוא הפרוגסטרון, שגורם לעלייה של חום הגוף, והשלב מתאפיין בתנועה של העובר המופרה אל עבר הרחם ובפעולה אקטיבית של השתרשות ברירית הרחם. מכאן שבראש ובראשונה יש לוודא שהטמפרטורה של הגוף והרחם בשלב הזה תהיה גבוהה מספיק, ושלא תהיה הצטברות של קור ברחם. הסינים מתארים זאת באופן ציורי: זרע לא יכול לנבט בחורף באדמה קרה, והוא זקוק לחום של האביב או הקיץ. גם רמת ה-Yin צריכה להיות מאוזנת ותקינה: מעט מדי לחלוח יוביל ליובש, לרירית דקה ולעיתים גם לדימומי יתר. מנגד, עודף לחלוח יגרום להצטברות של לחות שעלולה להפריע אף

היא להשתרשות, מצב שהסינים תיארו כ"תינוק חלקלק", ובו מטפלים בעיקר על ידי דיקור מתאים ומתן של צמחי מרפא מייבשים ומשתינים. הכליות מאחסנות גם את ה-Jing (ג'ינג), שהינה התמצית של הגוף, חומר יסוד שמשתתף בכל תהליכי החיים ובמיוחד בתהליכי הפוריות, ההתעברות והלידה. הכליות מעבירות את חומרי היסוד אל הרחם, ואלה משפיעים על התפתחותה של רירית הרחם ועל תנאים מתאימים מבחינת חום ולחלוח של הרחם. בהתייחסות למושגים שמוכרים לנו במערב, אפשר לומר שההזנה של ה-Yin וה-Yang מקבילה להשפעה הורמונלית על הרחם, וה-Jing מקביל למרכיב הגנטי.

הזנה מהלב: על פי הרפואה הסינית, הלב הוא משכנה של הנפש, והוא אחראי על האספקט הרגשי והמנטלי של האדם. הרפואה הסינית מתארת מרידיאן מיוחד (Bao Mai) שמזין את הרחם מכיוון הלב. למעשה מדובר בפן הרגשי של תהליך הכניסה להריון. ההחלטה להיכנס להריון והמאמצים להרות רצופים התלבטויות, מתחים וחרדות, וזהו מצב תקין ונורמלי. ההשפעה הרגשית עלולה להוות מכשול או גורם מעכב כשעוצמתה חזקה מדי, כשקיימים אירועי עבר טראומטיים או אם יש רגישות מיוחדת לנושא.

מחקרים אודות השפעת הדיקור על ההשתרשות

הראייה הסינית שונה אמנם מהראייה הרפואית המדעית המוכרת, אך היא עמדה בקריטריונים של המחקר המדעי, והשפעת הדיקור על ההשתרשות נחקרה באופן נרחב מאז 2002. המחקר הראשון כלל 160 נשים שעברו הפריה חוץ גופית (IVF) וחולקו לשתי קבוצות: האחת קיבלה דיקור לפני ואחרי החזרת העוברים והשנייה לא טופלה בדיקור. התוצאות שהתקבלו היו מרשימות: שיעור ההריונות בקבוצת הדיקור עמד על 42.5% מכלל הנשים לעומת 26.3% בלבד בקבוצת הביקורת.

תוצאות אלה עוררו הדים רבים: מחד גיסא היו שטענו שלאור התוצאות יש לשלב את הדיקור כחלק מהפרוטוקול של ההפריה החוץ גופית, ומאידך גיסא היו טענות על תקפות המחקר ועל המתודה שלו, ובעיקר על כך שבקבוצת הביקורת לא היה שימוש בדיקור דמי כך שהתוצאות הטובות בקבוצת הדיקור יכולות להיגרם מאפקט הפלצבו, שבו השפעה מיטיבה מתרחשת מעצם מתן הטיפול והאמונה שהוא יכול לעזור.

בעקבות המחקר והדיון שהתעורר בעקבותיו נערכו עוד כמה מחקרים קליניים מבוקרים בנושא, שהשתמשו בפרוטוקול טיפול דומה לזה שנערך במחקר הראשון. המחקרים נערכו בדנמרק, בגרמניה ובאוסטרליה, ובחלקם היה שימוש בדיקור דמי בקבוצת הביקורת: אצל אותן נשים נעשה הדיקור בנקודות לא יעילות, או במקומות סתמיים בגוף, שאין להם כל השפעה. המחקרים הללו ומחקרים אחרים בנושא (שבעה מחקרים קליניים בסך הכל), שכללו יחד 1,366 נשים, נבדקו בסקירה ובמחקר על (מטה אנליזה) שתוצאותיהם התפרסמו בפברואר 2008 בכתב העת British Medical Journal (BMJ), אחד מכתבי העת המובילים והמוערכים ברפואה. תוצאות מחקר העל היו מעודדות: החוקרים שמצאו שדיקור סביב מועד החזרת העוברים מעלה את שיעור ההריונות ב-65%. מכיוון שנתוני הבסיס של המרפאות שנבדקו היו שונים, ומכיון

ששיעור התרומה של הדיקור השתנתה על פי נתוני הבסיס האלה, החוקרים השתמשו במדד סטטיסטי אחר שמורה על כך שיש לטפל בעשר נשים בדיקור כדי להוסיף הריון תקין אחד (NNT=10; 7-17).

עקב הממצאים וחשיבות הנושא, סביר שבעתיד הקרוב יתפרסמו מחקרים רבים אחרים שיבדקו אותו מזוויות שונות.

כיצד מטפלים בשלב ההשתרשות?

מטרת הטיפול בשלב השתרשות הוא לוודא שכל ערוצי ההזנה לרחם מתפקדים באופן מיטבי - שזרימת הדם תקינה, שאיכות הדם טובה, שהרחם מקבל מספיק נוזלים אבל אין בו עודף לחות, שהרחם חם דיו אך לא יבש, ושהמצב הנפשי של האישה רגוע עד כמה שאפשר. הטיפול בדיקור נעשה על פי רוב לפני ההחזרה ובסמוך לה, ויכול להיעשות גם אחריה - אך עדיף באותו היום.

במחקרים הקליניים נבדק פרוטוקול של שני טיפולים - לפני ואחרי החזרת העוברים. פרוטוקול כזה מתאים כשמדובר בטיפול שנעשה בתוך בית החולים או במרכז הפוריות שבו מתרחשת החזרת העוברים. אולם כאשר הטיפול נעשה בקליניקה פרטית אני ממליץ לערוך טיפול אחד בלבד, ועדיף לפני ההחזרה. בטיפול הזרעה או במחזורים טבעיים הטיפול יכול להיעשות סביב הביץ.

פעמים רבות נעזרים גם בצמחי מרפא. הפורמולה הבסיסית שמיועדת לשלב החזרת העוברים מבוססת על פורמולה להפלות חוזרות ששמה Shou Tai Wan (Fetus Longevity Pill), המכילה ארבעה צמחים. בטיפול פרטני במרפאה משנים על פי רוב את מבנה הפורמולה על פי האבחנה ומצב האישה, מוסיפים צמחים, מחסירים או משנים מינונים.

נכתב ע"י אביב מסינגר , 3/2/2011

This document was created with Win2PDF available at <http://www.win2pdf.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.
This page will not be added after purchasing Win2PDF.